

İşgalciler İstanbul'da Yargılandı: IRAK DÜNYA MAHKEMESİ

Maral Jefroudi

24 - 26 Haziran tarihlerinde İstanbul savaş karşıtı hareketin önemli oluşumlarından biri olan Irak Dünya Mahkemesi'nin son oturumuna ev sahipliği yaptı. Topkapı Sarayı Darphane-i Amire Binalarında gerçekleşen oturumlar üç gün sürdü. Bu süre içinde uzmanlardan, araştırmacılardan ve barış eylemcilerinden oluşan

iddia heyeti ve Irak, ABD ve Birleşik Krallık'tan gelen toplam 54 katılımcının tanıklıklarını dinleyen Irak Dünya Mahkemesi Vicdan jürisi bu savaşın gerçek amacının Ortadoğu'yu baskı ve denetim altında tutmak olduğunu, bu hegemonyanın amacının da dünyanın en büyük petrol rezervleri üzerinde kontrol elde etmek ve ABD'nin bölgedeki stratejik müttefiği İsrail'in konumu-

nu güçlendirmek olduğunu ifade etti. Jüri Bush ve Blair'in, dünyanın dört bir yanındaki milyonların tepkisine kulaklarını tıkayarak, tarihin en haksız, ahlaksız ve korkakça savaşlarından birini gerçekleştirdiklerini söylerken gerçekleşen Irak seçimlerini, Kurucu Meclis'i, varolan hükümet ve Anayasa Taslak Komitesi'nin gayri meşru olduğunu belirtti.

Irak Dünya Mahkemesi'nin Tarihi

2003 yılı içinde Berlin, Cakarta, Brüksel, Cenevre, Paris ve Kankun'da yapılan savaş karşıtı toplantılarda Vietnam Savaşı sonrasında Bertrand Russell'in öncülüğünde toplanan ve Jean Paul Sartre'ın başkanlık ettiği, daha sonrasında "Russell Mahkemeleri" olarak adlandırılan Savaş Suçları Mahkemesi'ne benzer Irak konulu bir mahkeme kurma fikri tartışıldı. Cakarta Konferansı katılımcıları 25 Mayıs 2003 tarihli ortak bir bildirme ile uluslararası bir savaş suçları mahkemesi toplamak için çalışacaklarını ilan etti. Haziran 2003'te Brüksel'de yer alan Bertrand Russell Barış Vakfı'nın Avrupa Barış ve İnsan Hakları Ağı Toplantısı'ndan çıkan çalışma grubu Irak halkına ve insanlığa karşı işlenen suçları araştırıp ortaya koyacak bir mahkeme kurulmasına karar verdi, kişi ve örgütlerden oluşan uluslararası bir koordinasyon grubu oluşturularak Mahkeme'nin sekreteryası İstanbul'a verildi. Ekim 2003 tarihinde İstanbul'da toplanan uluslararası koordinasyon mahkemenin genel çerçevesini ve amaçlarını tartışarak bir platform metni oluşturdu. 14 Nisan 2004'te Brüksel'deki "Yeni Amerika Yüzyılı Projesi"ni ele alan ilk oturumla resmi olarak başlayan süreç İstanbul Platform metnine bağlı kalarak düzenlenen 20'yi aşkın oturumdan oluşmaktadır.

Mahkeme'nin Yapısı

Dünyanın çeşitli ülkelerinden yerel grupların oluşturduğu hiyerarşik olmayan yatay bir ağ şeklinde çalışan Irak Dünya Mahkemesi İstanbul'da da farklı örgütlerden gelen bireyler ve bağımsız kişiler tarafından düzenlendi. Irak Dünya

Mahkemesi İstanbul Platformu katılımcı bir iş bölümü ile hiçbir kurumdan maddi destek almadan Mahkeme'nin İstanbul'da gerçekleşen nihai oturumunu örgütledi.

İstanbul Nihai Oturumu

Daha önce dünyanın birçok kentinde yapılan oturumların bulgularını Irak halkına karşı işlenen ağır hukuki, siyasi, sosyal, etik, kültürel suç ve ihlaller açısından bir kez daha değerlendiren İstanbul oturumunda Irak'a açılan savaşın ve işgalin yasallığı ve meşruiyeti, koalisyon güçlerinin savaş ve devam etmekte olan işgal sırasında işledikleri suçlar, ulusal ve uluslararası siyasi kurumların savaş engellemek konusundaki aczi, medya ve enforsasyon kurumlarının söz konusu olduğu suçlar ve ihlallerdeki suç ortaklığı, kapalı kapılar ardında üretilen siyasal-ekonomik tasarıların savaşın yürütülmesinde taşıdığı sorumluluk ve gelecek açısından oluşturduğu tehdit gibi konular ele alındı. Ayrıca tüm bunların dünyanın geleceği açısından ne anlam taşıdığı da irdelendi. Bu bağlamda militarizm ve şiddet kültürü, ırk-

çılık ve hoşgörüsüzlük ortamının yaratılışı, ekonominin militarizasyonu, Irak, Filistin ve İsrail ilişkisi, siyasal kutuplaşma, devlet güvenliği söyleminin sonuçları ve barış hareketinin geleceği de ele alındı.

Somut Eylem Önerileri

Dünyaca ünlü barış aktivistleri ve araştırmacılardan oluşan iddia heyeti sunum yapmakla yetinmedi, somut eylem önerilerinde de bulundu. Özellikle ülkemizde “Bir Başka Açıdan İnsan Hakları” adıyla basılan kitabın yazarı, BM danışmanı ve İspanya Alicante Üniversitesi’nde barış araştırmaları ve sosyal bilimler profesörü olan Johan Galtung’un önerisi ilgi çekiciydi. Galtung Bush ve Blair’e atıfta bulunarak “Ahlakla ve vicdanla işleri olmadığı için biz onların dilinden konuşarak başka bir şey yapmalıyız” dedi. Bu dilin paradan geçtiğini hatırlatan Galtung, tüm dünya halklarının özellikle Amerikan şirketlerinin mallarını boykot ederek sanıklara en büyük cezanın verilebileceğini belirtti. Jüriye çağrıda bulunan Galtung “Tüketici mallarına, sermaye mallarına, finansal mallara tamamen ya da kısmen boykot yapabilirsiniz. Dünyada herkes kendi karar vereceği ölçüde boykota katılabilir. Bu salonda onlara ceza verme yetkisine sahip değiliz ancak boykota çağrı yapabiliriz” dedi, bir diğer somut eylem önerisi de özellikle kalkınma ekonomisi ve uluslar arası ilişkiler üzerine önemli eserlere sahip düşünür Samir Amin’den geldi. Amin Amerikan ürünlerinin boykotunun yanı sıra dünya üzerinde Amerikan askerinin ve üslerinin olduğu her yeri Guantanamo varsayıp sokaklara dökülmek, sözleşilmiş bir “Dünya Guantanamo Günü” tertip etmeyi önerdi.

Karar

Dünyaca ünlü Hintli yazar ve eylemci Arundhati Roy jüri başkanı olarak yaptığı açılış konuşmasında mahkemeye yöneltilen taraflı eleştirisini şöyle yanıtlamıştı: “Bu mahkeme bir direniş biçimidir. Tarihin en korkakça yürütülen savaşına karşı yükselen bir savunma girişimidir.” Üç gün boyunca dünyanın çeşitli ülkelerinden gelen onlarca konuşmacıyı, Irak’taki savaşı birebir yaşayan Iraklı tanıkları dinleyen Irak Dünya Mahkemesi Jürisi “tavsiyeler” olarak adlandırdığı karar taslağında, koalisyon güçlerinin hiç zaman kaybetmeden ve koşulsuz olarak Irak’tan çekilmelerini, gerçekleştirdikleri yasadışı istila ve işgal ile yol açtıkları insani, ekonomik, ekolojik ve kültürel yıkım nedeniyle Irak’a ve Irak halkına tazminat ödemelerini, işgal süresi içinde yapılan ve Irak halkının çıkarlarına aykırı gördüğü bütün yasa, mukavele, anlaşma ve kurumların geçersiz sayılmalarını, Guantanamo hapisanesi ve yabancı ülkelerdeki bütün diğer ABD askeri hapisanelerinin kapatılmasını, mahkumların adlarının açıklanmasını, savaş tutsağı statüsünde oldukları kabul edilip yasal hakları tanınmasını, Irak’ta saldırı suçu ve insanlığa karşı suç işlemekten sorumlu olanlar hakkında, başta Amerika Birleşik Devletleri Başkanı George W. Bush, İngiltere Başbakanı Tony Blair, ve koalisyon ülkeleri hükümet yetkilileri olmak üzere kapsamlı bir soruşturma yapılmasını, Bu yasadışı savaşa katılanları, örneğin kasten yalan söyleyen gazetecileri, ırkçı, etnik ve dini nefreti körükleyen büyük şirketlere ait medya kuruluşlarını ve bu savaştan çıkar sağlayan çok uluslu şirketlerin üst düzey yöne-

ticilerini ahlaken ve kişisel olarak sorumlu tutacak hesap sorma süreci başlatılmasını, tüm dünyada bu savaştan doğrudan kâr eden ABD ve İngiliz şirketlerine (Halliburton, Bechtel, Carlyle, CACI Inc., Titan Corporation, Kellogg, Brown and Root [Halliburton’un taşeron firması], DynCorp, Boeing, ExxonMobil, Texaco, British Petroleum) ve Irak’a karşı tazminat davası açmış ve “tazminat” alan: Toys R Us, Kentucky Fried Chicken, Shell, Nestlé, Pepsi, Phillip Morris, Sheraton, ve Mobil gibi şirketlere karşı harekete geçilmesini (bu şirketlerin ofislerini kapatmak, mallarını boykot etmek ve hissedarlarına hisselerini elden çıkartmaları için baskı yapmak gibi doğrudan eylem biçimlerini), Ordu mensuplarının vicdanlarının sesini dinlemelerini, askere alınmayı ve yasadışı bir savaşa katılmayı reddetmelerini, ülkelerin vicdani retçilere siyasi sığınma hakkı tanımalarını, tüm ülkelerdeki ABD üslerinin kaldırılması için açılan uluslararası kampanyanın güçlendirilmesini, tüm dünya halklarının hükümetlerinin Irak’taki işgale maddi, lojistik ve manevi destek vermek girişimlerine direnmelerini ve reddetmelerini talep etti.

Darphane-i Amire Binalarında gerçekleşen üç günlük oturum sonucunda Irak Dünya Mahkemesi’nin kuruluşundan beri dile getirdiği “savaşın kaydını tutma”, muzafferlerin tarih yazımına karşı çıkma amacı gerçekleşmiş oldu. Ancak Jüri başkanı Roy’un karar okunduktan sonra verilen soruya cevabı sürecin asıl amacını ortaya koymaktaydı. Roy, Irak Dünya Mahkemesi’ni başarılı buluyor musunuz sorusunu bizim asıl başarımız Irak’taki işgal bitince gerçekleşecektir diye yanıtladı. ◀